

ГОДИНА XII.

ПОЗОРИШТЕ

ВРОЈ 36.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОГЛЕД СА ПОЗОРНИЦЕ НА ПОЗОРНИЦУ.

ПИШЕ С. ЛУКИН ЛАЗИЋ.

II.

Начини, по којима се развијају поједине снаге глумачке, или поједини заводи као известан огранак у култури једнога народа — врло су заплетени, тако рећи, сваки има своју засебну повесницу и своје обележје. Али, поред свега тога, међу њима има велике сличности. Главна је карактерна црта код свију махом једнака. Они сви теже, да постоје свако за се и да се усаврше, а код свију је главно: пожртвовање и цел. Они често иду разним путема; многи греше, многи пропадну, али поглавито сви нагињу једној тачци, без обзира на своју личну будућност. Пожртвовање, које их у томе руководи, поред свега личног трвења, чини, да се личностично изгуби у заједничкој мисли.

Па управ у томе лежи главни корен оној дражи и заносу, која младеж мами и привлачи позорници, а студ и она одсечна разлика између живота грађанској и живота на позорници. Последица је ове разлике та, што у животу глумачком често наступа нека тешка сета и разочарење, кад се дође у сукоб са обичним животом с поља. Ваља имати много снаге, да се изравна она мучна празнина, која лучи ова два света, а која кад тад мора да наступи, као нека тешка малаксалост после јаког живчаног надрајаја.

У исто време мора се приметити, да право глумачкога — као и свакога другог — сталежа ужива само онај, који тачно врши све своје сталешке дужности, т. ј. онај, који на себи носи све знаке

његове. Природно је и право, да се у сваком послу лучи кукољ од шенице, ма да обое расту упоред и на једном земљишту.

Бива, да појединци, а кад што и читава удружења, под образином неке просветне задаће, изводе најсебичније спекулације. Неки тамо траже уточишта својој лењости и нераду, а неке опет заводи над за бољим изгледом у животу. Доказало се, да код ових људи, поред недостатка способности и разумевања, нема још ни искре љубави и поштовања према позорници, јер се осведочило, да су кадри за најсићушније интересе изиграти и лични углед и позив свој. Бива, да мушки траже само „ухљебија“, а женске сјајну „ фирму“, под којом се боље и сигурније води развратан живот и тера ћеф, и то све на рачун оштег добра и о заједничком трошку, а под заштитом каквога спекуланта, који отуд прши главну добит. То је она кужна рана, која подједа добар глас читавом сталежу глумачком. Свет обично мери једном мером — а није ни чудо: „Кога су змије једале, тај се и гуштера бој.“

Али, хвала богу, ми Срби стојимо у томе погледу много боље од туђинаца. До душе, у новије време, почeo се и у нас ширити такав метиљ, али му је утицај доста незнатац, но баш за то би му вљало још у заметку стати на пут. А поједини случајеви код неких наших приватних друштава не могу се узети као правило, јер је маса заиста здрава.

Да решимо овај појам.

Глумац је само онај, који се сав ода високом позиву свом; онај, који долази са уверењем, да је кадар да послужи и срцем и душом, докле му снага допире; а пре свију онај, који то сматра као неку урођену и нераздвојну целину свога бића, као нешто — без чега не би могао бити! Глумац не сме из свога рада изводити никакве материјалистичке смерове, него вазда мора имати пред очима морални успех и душевно задовољство, као нешто главно, ради чега је све остало. Најзад, глумац је само онај, који сиљно и неодољиво воли позорницу ради same позорнице, не разбирајући, колико она утиче на опште образовање; који поштује и њу и све што је њено; коме је она света и мила баш и опда, кад не успева на њој.

Развитак глумачког покољења у опште могао би се упоредити са ханибаловим преласком преко Алпа. Док се пређу висови и стрмени, које прече правилно напредовање, највећи део ратника или пропадне у крилу, сметовима и пепогоди, или уступкне натраг, било због недаће, било због невештине у наступању. Па као што обично сваку војску испраћа гомила дечурлије и бесносличара, који се

лепе као шинка уз бубањ, тако и уз прости светне ратнике донекле пристаје читава руља наметника и букача. Они су ту само за то, да праве забуну и неред, али чим се пође мало уз брдо, нема их ни од корова! Изгубе се исто онако брзо, као што су се и појавили. И као што је једнооки војвода картегенски био једностран, имајући пред очима само Рим и победу, без обзира на скору опасност рођене домовине своје; тако исто и сваки глумац гледа само једним оком: види у даљој даљини престоље уметности, а не види за леђима близку будућност своју. Па баш ако се који и сртно поине на највише висине пута свога и жудним оком сагледа цветну долину лигурску, при спуштању мора да свисне од јада и очаја, кад помисли, да га тамо не чека мир и награда за издржане напоре, него туђинска хладноћа, непријатељство и жалосна смрт... Па Ханибал се најпосле кукавички отровao у туђини да заглади своју необазивост, а глумци обично јуначки истрају до краја, те кад их снага сасма изда, сами себи изричу пресуду и — мирно умиру за туђим плотом.

У осталом, живот је и тако питање укуса. Живот је ствар људског схватања.

ЛИСТИЈИ.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У Н. САДУ.

(„Дебора.“ Позоришна игра у 4 чина, с певањем, написао С. Х. Мозентар, превео Н. В. Ђорић. Показана 28. новембра о. г.)

Духовита чивутарија у немачкој књижевности — Хајне и Берне, никад нису могли опростити Шекспиру, што је тај великан у великому свету са својим Шајлоком онако осакатио семитизам. У њиховим очима то је неопростив грех, што је Шекспир онако верно нацртао чивутину, који мисли само на своју добит и свој плен и што тога ради чивутин уме бити и грозан. Што је Шекспир себи остао веран, па је и Шајлок као чивутина верно нацртао, то је његов грех те му и у грбу не дадоше мира.

Међу тим прилике се измениле. У Европи сада влада семитизам. Има у рукама својима но-

ваца, новине — па је ли чудо, што је продрњо и до позорнице.

Семитизам напао је свога песника Мозентала. Његова „Дебора“ — то је глорификација семитизма.

Као драма с том тенденцијом изрекла је сама себи пресуду.

Што се тиче same израде, она је добра. Радња тече доста брзо. Осим неких усилјених момената, који кваре утисак, може се иста позоришна игра с интересом гледати.

Приказ те драме био је веома добар. Гђа С. Вујићка особито се одликовала тога вечера. Где треба бесну, дивљу страст показати, као у Дебори, ту је она увек на свом месту. Она је била права жена из племена семитешког са свима особинама, врлинама и мањнама његовим. Гђа С.

Миљковићка показала је у приказу своје Аине напредак. Ваља јој се само чувати од монотоног говора. Добра је била као увек гђа Ј. Добрињовићка у улози баба-Савке. Уз њу се добро држао г. Миљковић, који је несимпатичну улогу Јосифа с вољом добро одиграо. И остали су показали, да им је многостало до тога, да игром својом задовоље гледаоце.

— 0 —

СРП. НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Ред позоришних представа.) У кр. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај недељни ред позоришних представа:

У уторак 1. децембра: „Креолка“. Драма у 5 чинова, од Адолфа Белоа.

У четвртак 3. децембра: „Краљ Лир“. Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, превели Ј. Д. Стефановић, др. Лаза Костић и А. Хацић, за српску позорницу удесио А. Хацић. (Корисница Тоне Јовановића.)

У суботу 5. децембра: „Опаџбина“ Драма у 5. чинова, написао В. Сарду.

У недељу 6. децембра: „Немања“ Драма у 5. чинова, од М. Цветића.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Драговољачне представе у Загребу у корист пострадалих Загораца). (Свршетак.) Истом кад се по трећи пут дигао застор, могла се целина боље разгледати. Одушељен, буран пљесак био је тек недовољан израз задовољства, што га је у целој публици слика произвела. Општа жеља, да се још једном даде та представа, била је изражавана начином, који је на послетку морао склонити и одбор „првенога креста“ као и судлаче, да представу двапут понове.

Иза прве живе слике приказивали су дилетанти Миланову „Аманду“, коју ћемо пропустити без критичних примедаба, јер је г. Милан, увећавши добровољце с великим трудом, заслужио сваку хвалу. Цела представа била је ле по заокружена, у сваком погледу боља, но што смо је могли од дилетаната очекивати. Публика је у обе представе чешће давало израза своме признању изазивањем појединих деоника на отвореној сцени, а при крају је све по више пуштала живим пљеском изазвала.

Другој живој слици, „Сељанкој свадби“, може се приговорити, да није била у са свим згодном размеру са малом нашом позорницом, те би с тога мања група била постигла већи ефекат. Иначе јој нема приговора, јер што су све ношње хрватске биле заступане, посве је у реду. Таква је поетичка лиценција сликару до-

пуштена; најпосле била је и цел, да се баш лепе наше народне ношње прикажу. Нововенчаници (др. Шевић и гђа Пајановић) враћајући се из цркве сусретну циганку, (баронесу Ивану Живковићу), која млади из руке гата „срећу“. Око њих савила се хрпа народа, који с интересом гледа младу и слуша циганку. То је садржај слике. Ношње свих деоника биле су посве народне без фантастичне примесе, те су уз красна лица суделачица побудиле опште задовољство и признање, које је написло израза у тако бурном пљеску, да се застор морао три пута подићи. Сви присутни били су посве задовољни, јер су видeli далеко више, но што су очекивали, и хвала госпођи баници, која је те представе за бедне Загорце замислила те их и остварила, могла се сва где у најнежнијим изразима чути. Представи је присуствовала и госпођа баница. Публика је занесено и одушевљено пљескала обема сликама, па је занесено и одушевљено оставила позориште, изражавајући од срца хвалу свима, а нарочито родолубивим лепотицама, које су јој прибавиле ово веома ретко уметничко уживање.

(Нова сезона.) Из Загреба пишу: Позоришна управа проглаје да нова сезона буде занимљива, те је већ у првом почетку развила знатан рад. Сезона је отпочела новитетом, што је сваке хвале вредно. Новитет је био „Жоржета.“ У „Жоржети“ је Сарду врло несипретно покушао да реши питање, које су већ многи и многи, сваки на свој начин, темељито и одлучно решили. Мени је бар једна госпођа у позоришту показала три врло уважене личности, које су узеле за жене кћери матера à la Жоржет епминиатуре, па се за то не кају. Управа дакле није крива, што Жоржета није успела, него г. Сарду, у колико је пак потоњем стало до тога, што се његово последње дело несвиди ни загребачкој публици ни загребачким критичарима, ја то не могу да знам, али мислим, да он тога ради не разбија себи главе. Много су боље успели нови певачи, које је сретан удео у Загреб. Г. Камерота је доказао, да се павијским критичарима може у три четвртине веровати, те је уверио Загређане, да још има тенора, који се дају лепо слушати. Хвала његову грлу, ове године неће бити тенорског питања, а то је тим угодније, јер у Хрватској у опште, а у Загребу на по се, има и онако доста питања на дневном реду. Нова наша колоратурна певачица гђица Автоледо не може се похвалити неким драматистима гђе Прикрилове, али што се тиче грла, неће се моћи потужити на незахвалност публике.

(Свршиће се.)

Издaje управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

17. ПРЕДСТАВА

У ПРЕТИЛАТИ 13.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 5. ДЕЦЕМБРА 1887.

Први пут:

ФЕДОРА.

ДРАМА У 4 ЧИНА НАПИСАО В. САРДУ, ПРЕВЕО Ј. МИШКАТОВИЋ. (РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.)

ОСОБЕ:

Лорис Ипанов	Миљковић.
Де Сирије	М. Димитријевић.
Греч, агенат полицијски	Милојевић.
Ровел	Марковић.
Боров	Лазић.
Десире, собар	Васиљевић
Чимев, јувелир	Врга.
Дмитри, дечко, подворник	С. Миљковићка.
Кирил, кочијаш	Кестерчанек.
Др. Лорек	Лукић.
Др. Милер	*
Болеслав Ласински	*
Василије, слуга	Милан.
Кнегиња Федора Ромазова	С. Вујићка.
Грофица Олга Сухаревка	З. Милојевићка.
Грофица Де-Турнис	Т. Лукићка.
Бароница Оскар	Д. Николићева.
Марта, собарица	*
Иван, агенат	Живковић.

Слуге, слушкиње, агенти. — 1. чин збива се у Петрограду, остало 3 чина у Паризу, за наших дана.

У недељу 6. децембра представа за децу са слушателем ценама: „ВАМПИР И ЧИЗМАР.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Е. Сигетије, за српску позорницу прерадио Ј. Ђорђевић. I. чин. — За тим први пут: „МИЛОШ У ЛАТИНИМА.“ Слика у 1. чину, од М. П. Шапчанина.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 са хата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.

(B. dt. fiz.)